

بسم الله الرحمن الرحيم

روش‌های حمایت و تأمین مالی در بخش کشاورزی

بر اساس برخی تجارب بین‌المللی

تألیف:

دکتر سهراب دل‌انگیزان

عضو هیات علمی دانشگاه رازی

فوزیه جیغون‌تبار

۱۳۹۰

سر شناسه	دل انگیزان، سهراب، ۱۳۹۷
عنوان و پدیدآور	روش‌های حمایت و تأمین مالی در بخش کشاورزی بر اساس برخی تجارب بین‌المللی / تألیف: دکتر سهراب دل انگیزان.
مشخصات نشر	نور علم، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	۱۳۴: ص. جنوب.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۱۶۹-۰۲۸-۰۰
وضعیت فهرست‌نویسی	پراساس اطلاعات فیبا (فهرست‌نویسی پیش از انتشار).
بغداشت	کتابخانه ص ۱۴۵-۱۴۴.
موضوع	تأمین مالی
موضوع	کشاورزی - جنبه‌های اقتصادی
موضوع	کشاورزی - امور مالی
شناسه افزوده	دل انگیزان، سهراب، ۱۳۹۷، مؤلف
شناسه افزوده	جیحون تبار، فوزیه، ۱۳۶۸، مؤلف.
رده بندی کنگره	۱۳۹۰ ۵۸۹۹ HD ۱۴۴۰
رده‌بندی دیویی	۳۳۲

انتشارات نور علم: تهران - خیابان دماوند - خیابان زاهد گیلانی - پلاک ۲۳۸

noreelm@yahoo.com

روش‌های حمایت و تأمین مالی در بخش کشاورزی
بر اساس برخی تجارب بین‌المللی
تألیف: دکتر سهراب دل انگیزان و فوزیه جیحون تبار
ناشر: نور علم
شمارگان: ۵۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول ۱۳۹۰
چاپ و صحافی: پردیس دانش
قیمت: ۳۸۰۰ تومان

پخش کتابیران - ۱۵ - ۶۶۵۶۶۵۱۱ - پایگاه اینترنتی: www.nooreelm.com

موبایل کار: در صورت عدم دسترسی به کتابهای این انتشارات، از طریق تماس با شماره
۰۹۱۲۳۳۴۲۲۹ کتابها با پست به تمام نقاط ایران ارسال می‌شود.

مدخل

این مطالعه، روش‌های حمایت از بخش کشاورزی و تأمین مالی این بخش را مورد بررسی قرار می‌دهد. روش مطالعه اسنادی است و به صورت توصیفی به بیان روش‌های تأمین مالی و حمایت از بخش کشاورزی می‌پردازد. اسناد مورد استفاده تحقیق، گزارش‌های رسمی منتشر شده و نیز مطالب منتشر شده روی وبگاه‌های رسمی بوده و تجارب چهار کشور برزیل، چین، هندوستان و بنگلادش مورد بررسی قرار گرفته و در انتها نیز یک فصل کامل به جمع‌بندی مطالب پرداخته و پیشنهاداتی را برای کشور ارائه داده است.

فهرست مندرجات

پیشگفتار.....	۱
بخش اول	
روشهای حمایت از توسعه بخش کشاورزی.....	۵
فصل اول	
حمایت و اعتبار در کشاورزی، تعاریف و مفاهیم.....	۷
۱-۱. چرا حمایت از توسعه بخش کشاورزی با اهمیت است؟.....	۹
۲-۱. اعتبار کشاورزی.....	۱۲
۱-۲-۱. تأمین کنندگان اعتبار بخش کشاورزی.....	۱۳
۲-۲-۱. انواع منابع اعتبار در کشاورزی.....	۱۵
فصل دوم	
سیسم‌ها و نهادهای حمایتی.....	۱۹
۱-۲. سیستم‌های تعاونی تحت حمایت دولت.....	۲۱
۲-۲. سیستم‌های تحت اداره دولت.....	۲۲
۳-۲. سیستم‌های مستقیم دولتی.....	۲۴
۴-۲. نمونه ایالات متحده.....	۲۵
۵-۲. تعاونی‌های اعتبارات کشاورزی.....	۲۶
۶-۲. واسطه‌گران اعتبارات روستایی.....	۳۳
فصل سوم	
منابع اعتبار در کشاورزی.....	۳۷
۱-۳. منابع غیر نهادی.....	۳۹
۱-۱-۳. نزول‌خواران.....	۴۰
۲-۱-۳. تجار و عوامل حق العمل کار.....	۴۱
۳-۱-۳. وام‌دهندگان خصوصی.....	۴۲

۴۲	۲-۳. منابع نهادی
۴۲	۱-۲-۳. بانک‌های تجاری
۴۴	۲-۲-۳. اعتبارات تعاونی کشاورزی
۴۵	۳-۲-۳. دولت

بخش دوم

۴۷	مورد کاوی تجارت جهانی
----	-----------------------

فصل چهارم

۴۹	برزیل
۵۱	۱-۴. اعتبارات کشاورزی در برزیل

فصل پنجم

۵۷	چین
۵۹	۱-۵. مقدمه
۶۱	۲-۵. شرح حمایت
۶۲	۳-۵. خلاصه‌ای از تحولات کلیدی سیاستی
۶۳	۱-۳-۵. چارچوب سیاست
۶۴	۲-۳-۵. وضعیت اقتصاد کلان
۶۴	۳-۳-۵. ساختارها
۶۵	۴-۳-۵. سیاست‌های داخلی کشاورزی
۶۶	۵-۳-۵. ساخت یک شهر حومه‌ای جدید سوسیالیستی در چین
۶۸	۶-۳-۵. سیاست حمایت قیمت و قیمت خرید
۶۹	۷-۳-۵. اعتبارات بخش کشاورزی در چین

فصل ششم

۷۳	هندوستان
۷۵	۱-۶. مقدمه
۷۸	۲-۶. چارچوب سیاست
۷۹	۳-۶. وضعیت کلان اقتصاد

- ۴-۶. وضعیت کشاورزی و بخش محصولات غذایی ۸۰
- ۱-۴-۶. تولیدات بخش کشاورزی ۸۱
- ۱-۱-۴-۶. محصولات باغی و زراعی ۸۱
- ۲-۱-۴-۶. محصولات دامی ۸۲
- ۵-۶. ساختارها بخش کشاورزی ۸۳
- ۶-۶. سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی ۸۴
- ۷-۶. نهاده‌ها ۸۵
- ۸-۶. اعتبار ۸۵
- ۹-۶. زیرساخت‌ها ۸۷
- ۱۰-۶. حمایت قیمتی و درآمدی ۸۹
- ۱۱-۶. بیمه محصول ۹۰
- ۱۲-۶. اعتبارات کشاورزی در هند ۹۳
- ۱۳-۶. بانک نابارد و اعتبارات کشاورزی در هند ۹۵
- ۱-۱۳-۶. نقشهای نابارد بانک در تسهیل فعالیتهای توسعه روستایی و کشاورزی ۹۷
- ۲-۱۳-۶. برخی فعالیتهای برجسته نابارد بانک در توسعه روستایی و کشاورزی ۹۸
- ۳-۱۳-۶. جمع‌بندی نقش‌ها و وظایف نابارد بانک ۱۰۰
- ۱-۳-۱۳-۶. وظایف اعتباردهی ۱۰۱
- ۲-۳-۱۳-۶. وظایف توسعه و ارتقاء ۱۰۱
- ۳-۳-۱۳-۶. نقش نظارتی ۱۰۳
- ۴-۱۳-۶. شرکت‌های تابعه نابارد ۱۰۴

فصل هفتم

- بنگلادش ۱۰۵
- ۱-۷. مقدمه ۱۰۷
- ۲-۷. فرصتها و محدودیتهای بخش کشاورزی بنگلادش ۱۰۸

۱-۲-۷. فرصت‌ها.....	۱۰۹
۲-۲-۷. محدودیت‌ها.....	۱۰۹
۳-۷. حمایت دولت از تولید در بخش کشاورزی و طرح مدیریت بحران.....	۱۱۱
۴-۷. اهداف و سیاست ملی کشاورزی در بنگلادش.....	۱۱۱
۵-۷. اعتبارات بخش کشاورزی در بنگلادش.....	۱۱۴
۶-۷. بانک گرمین (GB).....	۱۱۶
۷-۷. تفاوت GB با بانک‌های متعارف.....	۱۲۲
فصل هشتم	
جمع‌بندی، نتیجه‌گیری و برخی پیشنهادات.....	۱۲۷
۱-۸. انواع دخالت‌های مستقیم و غیرمستقیم به منظور حمایت.....	۱۲۹
۲-۸. مقایسه عمده‌ترین روش‌های حمایت و روش‌های تأمین مالی بخش کشاورزی در کشورهای چهارگانه منتخب.....	۱۲۴
۳-۸. اهداف و سیاست‌های ملی بخش کشاورزی.....	۱۳۸
۴-۸. پیشنهادات تأمین مالی بخش کشاورزی.....	۱۴۰
۱-۴-۸. تأمین مالی نهادی.....	۱۴۰
۲-۴-۸. تأمین مالی غیرنهادی.....	۱۴۲
منابع و مآخذ.....	۱۴۵

پیشگفتار

بخش کشاورزی در همه کشورها، وظیفه تأمین غذای انسان‌ها را به عهده دارد. امنیت تأمین غذا یکی از مهمترین اهداف استراتژیک برای همه دولت‌ها است. حمایت از توسعه این بخش به عنوان یکی از مهمترین وظایف، در اکثر کشورها اولویت اصلی برنامه‌های توسعه را تشکیل می‌دهد. با وجود این همه اهمیت، متأسفانه محققان کمتر به دنبال تدوین محتوای نظری و تجربی در این حوزه بوده‌اند.

یک جستجو در لیست کارهای چاپی و الکترونیکی منتشر شده گذشته از اعم کتاب و مقالات در حوزه‌های مرتبط با کشاورزی، نشان می‌دهد که در موضوعات مربوط به شیوه‌های حمایت و تأمین مالی در بخش کشاورزی، تولید محتوای علمی، چه به صورت مطالعه مستقل و چه، به صورت ترجمه، فعالیت‌های بسیار اندکی صورت گرفته است.

کارهای انجام شده یا مستقلاً به منظور بررسی شیوه‌های حمایت و تأمین مالی بخش کشاورزی نبوده و در خصوص کل اقتصاد بحث کرده‌اند، که این دسته نیز بسیار اندک هستند و یا اصولاً به صورت غیر مستقیم به این موضوع پرداخته‌اند. با توجه به نیاز وجود محتوای علمی در این خصوص، مطالعه حاضر، سازماندهی گردید.

مطالعه حاضر تلاشی است در راستای پاسخ به این نیاز و از طریق گردآوری، ترجمه، تلخیص، بحث، تألیف و تدوین مفاهیم از طریق استفاده از منابع منتشر شده خارجی در سازمان‌های جهانی و نیز دائره‌المعارف‌های معتبر کاغذی و الکترونیکی صورت گرفته است.

تجارب منتشر شده خارجی نیز در حوزه بحث حمایت و تأمین مالی بخش کشاورزی و زیر بخش‌های آن اندک هستند. بررسی‌های محققان در این حوزه تنها توانست تا در خصوص چهار کشور برزیل، چین، هندوستان و بنگلادش اطلاعاتی مختصر ولی مشخص به دست دهد. برای کشورهای عضو سازمان همکاری اقتصادی و توسعه^۱ نیز عموماً به صورت ارجاع و گفته‌های سایر منابع و به صورت غیر مستقیم مطالبی جمع شده است.

مطالعه حاضر، تحقیقی - توصیفی و بر اساس استفاده از اسناد کتابخانه‌ای تهیه و تدوین شده است. روش تحقیق، اسنادی است و اسناد مورد استفاده از نوع اسناد علمی و یا رسمی منتشر شده و نیز گزارش‌های سازمان ملل، فائو^۲ (سازمان خواروبار جهانی) و بانک جهانی است.

محدودیت‌های تحقیق از جمله کمبود آمار و اطلاعات و نیز عدم امکان حضور مستقیم محققان در فضای کشورهای مورد مطالعه بوده که باعث کاهش عمق تحلیلی

^۱. Organization for Economic Co-operation and Development (OECD).

^۲. Food and Agriculture Organization (FAO).

گزارش شده است.

این مطالعه در دو بخش تنظیم شده و گزارش آن شامل هشت فصل است. بخش اول، شامل سه فصل که مفاهیم و تعاریف و زمینه شناخت انواع اعتبار در بخش کشاورزی را معرفی می‌نماید و بخش دوم، شامل چهار فصل که تجارب اختصاصی کشورهای برزیل، چین، هندوستان و بنگلادش را معرفی نموده‌اند. بخش آخر که خود تنها یک فصل است نیز جمع‌بندی، نتیجه‌گیری و پیشنهاداتی را برای استفاده در کشور ایران را در بر دارد.

این مطالعه به سفارش و تأمین مالی صندوق حمایت از توسعه بخش کشاورزی استان کرمانشاه به انجام رسیده است. این صندوق، یکی از پیشروترین صندوق‌های حمایت از توسعه بخش کشاورزی کشور در سال ۱۳۸۳ تأسیس گردیده است. ماهیت وجودی این صندوق در استان کرمانشاه که یکی از قطب‌های کشاورزی کشور محسوب می‌گردد، حمایت از انواع فعالیت‌هایی است که برای توسعه بخش کشاورزی لازم و ضروری هستند.

این نوع حمایت از طریق ایجاد شرایط تأمین مالی مناسب برای انجام این فعالیت‌ها صورت خواهد گرفت. بهره‌برداری و استفاده از تجارب سایر کشورهای جهان هم در سطح ملی (برای قانون‌گذاران، مدیران سطح اول تصمیم‌گیری و کارشناسان تصمیم‌ساز) و هم، در سطح استانی و محلی برای داشتن نگاه عمیق‌تر در ارائه خدمات و اجرای فرایندهای حمایتی، بسیار مفید خواهد بود.

مطالعه حاضر، تلاشی است در این راستا و به منظور ایجاد مبانی نظری مناسب در حوزه‌های تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری تدوین شده است. امید که مورد استقبال و استفاده قرار گیرد.

در پایان این، لازم است تا از زحمات و همکاری‌های بی‌دریغ آقای مهندس فرمان صفری مدیر عامل محترم صندوق حمایت از توسعه بخش کشاورزی استان کرمانشاه و همکاران ایشان در انجام این مطالعه و سایر مطالعات همراستا با فعالیت‌های صندوق در استان کرمانشاه سپاس‌گزاری صادقانه صورت گیرد. همچنین لازم است تا از ایجاد شرایط مناسب مطالعه و پشتیبانی‌های هیأت مدیره محترم صندوق در کرمانشاه کمال تشکر به عمل آید. بی‌شک بدون همکاری و پشتیبانی این عزیزان، انجام و اتمام این مطالعه امکان‌پذیر نبود.

دکتر سهراب دل‌انگیزان

خرداد ۱۳۸۹

کرمانشاه،

دانشگاه رازی، گروه اقتصاد